

Nova zdravila za boljše obvladovanje raka dojk

Tanja Čufer

Rak dojke je najpogostejši rak žensk. Incidenca raka dojk narašča. V letu 2000 je za to boleznijo zbolelo več kot milijon žensk širom po svetu, obolevnost je zlasti visoka v razvitih deželah. V Sloveniji vsako leto na novo zbolijo že več kot 1000 žensk. Ob pomanjkanju učinkovitih ukrepov za preprečevanje bolezni (primarna preventiva) in ob dejstvu, da sodoben način življenja sili ženske k reproduktivnim navadam, ki povečujejo tveganje zbolevanja za rak dojk (dolga obdobja hormonske kontracepcije pred prvim porodom, kasen prvi porod, nerojevanje, malo otrok, nadomestno hormonsko zdravljenje v pomenopauzi) je realno pričakovati še več raka dojk. Za obvladovanje te bolezni sta pomembna zgodnje odkrivanje bolezni (sekundarna preventiva) in učinkovito prvo zdravljenje.

Dobra novica je, da smrtnost zaradi raka dojk, kljub večji incidenci v najbolj razvitih deželah, kot sta ZDA in Anglija, upada. Upad smrtnosti gre na račun večjega deleža ozdravljenih bolnic z rakom dojk. Kot je potrdila velika observacijska raziskava, narejena v ZDA (Berry DA, NEJM 2005), sta za nekoliko več kot tretjino, smrtnost zaradi raka v zadnjem desetletju zmanjšali: prvič, zgodnje odkrivanje bolezni s presejanjem dojk in drugič, uvedba dopolnilnega sistemskega zdravljenja raka dojk z zdravili (citostatiki in hormonskimi zdravili), in sicer za okoli 15% presejanje in za okoli 19% dopolnilno zdravljenje z zdravili.

Prihajajo nova, še učinkovitejša zdravila za sistemsko zdravljenje raka dojk, ki bodo še povečala ozdravljivost raka dojk. Med njimi so prav gotovo trastuzumab, biološko zdravilo za zdravljenje HER2 pozitivnega raka dojk in aromatazni inhibitorji nove generacije, hormonska zdravila za zdravljenje hormonsko odvisnega raka dojk v pomenopavzi. Trastuzumab se je v petih velikih prospektivnih kliničnih raziskavah dokazal za zelo učinkovito in varno zdravilo za dopolnilno sistemsko zdravljenje raka dojk. Bolnicam s HER2 pozitivnimi raki je za polovico zmanjšal tveganje ponovitve bolezni in za okoli tretjino tveganje smrti zaradi raka dojk. Aromatazni inhibitorji so se v šestih velikih prospektivnih kliničnih raziskavah dokazali za učinkovita in varna zdravila za dopolnilno sistemsko zdravljenje pomenopavznih bolnic s hormonsko pozitivnimi raki. Za okoli tretjino zmanjšajo tveganje ponovitve bolezni, pozitiven vpliv na celokupno preživetje je bil do sedaj potrjen le v eni raziskavi. Potrebno pa je vedeti, da bolnice s hormonsko odvisnimi raki dojke

živijo dlje in relativno kasno umirajo zaradi te bolezni, zato je utemeljeno pričakovati značilne razlike v priživetju šele z daljšim opazovanjem v raziskave vključenih bolnic.

Trastuzumab in aromatazni inhibitorji tretje generacije (anastrozol, eksemestan, letrozol) so varna in učinkovita zdravila, ki so kot takšna dostopna tudi na našem tržišču. Za njihovo varno in učinkovito uporabo pa to ni dovolj. Gre za zelo diferentna zdravila z ozkim indikacijskim področjem, kontraindikacijami in tudi neželenimi učinki. Ta zdravila so tudi eden prvih primerov takimenovanega tarčnega in individualnemu bolniku prilagojenega zdravljenja, ki zahteva dobro poznavanje posameznega bolnika, njegovih spremljajočih bolezni, delovanja notranjih organov, bioloških lastnosti njegovega tumorja ter farmakokinetike in farmakodinamike zdravil. V primeru, da so zdravila dana brez poznavanja tega, so lahko tveganja in škoda, tako za posameznega bolnika kot za družbo v celoti, večja od koristi. Internistke onkologinje smo na podlagi podatkov v literaturi, lastnih izkušenj in izmenjave mnenj s priznanimi strokovnjaki v Evropi, pripravile izhodišča za zdravljenje s temi zdravili na Onkološkem inštitutu v Ljubljani. Prepričane smo, da nam bodo ta izhodišča v pomoč pri načrtovanju zdravljenja vsake posamezne bolnice. Zavedamo se, da praktično vsak dan prihajajo novi podatki o varnosti in učinkovitosti teh zdravil in da bo potrebno izhodišča sproti prilagajati.

Zdravljenja z novimi, diferentnimi zdravili ni moč opredeliti v smernicah, ki pomagajo zdravnikom pri standardnem, vsakodnevnem zdravljenju. Za dobro obvladovanje raka, mora sistemsko zdravljenje z novimi, diferentnimi zdravili načrtovati in izvajati za to najboljše izobražen strokovnjak, internist onkolog na vrhunski celostni inštituciji za zdravljenje raka, kot je Onkološki inštitut v Ljubljani. Samo tak pristop zagotavlja uporabo novih, diferentnih in praviloma dragih zdravil v največjo možno korist posameznega bolnika in družbe. Izhodišča o dopolnilnem sistemskem zdravljenju raka dojk s trastuzumabom in aromataznimi inhibitorji zaradi boljše informiranosti in širjenja znanja tokrat predstavljamo tudi v Onkologiji. Ob tem poudarjamo, da so takšna izhodišča lahko v pomoč pri odločitvi o najboljšem možnem zdravljenju samo izkušenemu internistu onkologu s poglobljenim znanjem na področju sistemskega zdravljenja raka dojk.